40 éves a debreceni Urológiai Klinika

A húgyivarszervek megbetegedéseivel foglalkozó húgyszervtan – urológia, mint önálló diszciplína fiatal. A középkorban és az azt megelőző időszakban a húgyúti megbetegedéseket nem orvosok, hanem erre specializálódott mesterek, vándorsebészek végezték. Erre utal a Hippokratészi eskü szövege is: „Nem alkalmazok vágást még akkor sem, ha az illetők kőtől szenvednek is; az ilyen feladatot azoknak hagyom meg, akik ebben szakemberek". A későbbi korokban, a modern medicina megjelenése után a húgyivari kórfolyamatokat sebészek kezelték. Az urológia, mint önálló tudományág a XIX. században alakult ki. Az első magyar urológus Antal Géza volt, 1883-ban ő kapott elsőként hazánkban urológus professzori címet, és 1888-tól ő vezette Magyarország első urológiai osztályát a Szent Rókus Kórházban. A budapesti Urológiai Klinika a világon másodikként 1920-ban alakult. A budapesti és a pécsi Urológiai Klinikák után harmadikként, 1974-ben alakult meg a Debreceni Orvostudományi Egyetem Urológiai Klinikája Kelenhegyi Márton vezetésével.

Debrecenben 1974 előtt az urológiai ellátás a Debreceni Tisza István Tudományegyetem I., majd II. sz. Sebészeti Klinikáján történt. 1921-1944-ig Backer István és Jáky Gyula; 1945-1955-ig Görög Pál és Gombkötő Béla voltak felelősek az urológiai betegekért. 1955-től Kelenhegyi Mártonon, Gombkötő Bélán és Molnár Lászlón kívül Mohácsi László is urológusként dolgozott, ő vezette be a klinikán a transurethralis resectiot és a vékonybéllel történő ureterpótlást.

Kelenhegyi Márton, az Urológiai Klinika első intézetvezető professzora Budapesten született, és itt is kezdte tanulmányait, ám orvosi diplomáját már Debrecenben szerezte, majd a debreceni I. sz. Sebészeti Klinikán kezdett dolgozni. 1971-től a II. sz. Sebészeti Klinika vezetője volt, majd 1974-ben nevezték ki a frissen alakult Urológiai Klinika élére. Gyógyító és kutatómunkájának középpontjában a vesegyulladások, az urogenitális TBC és a húgyúti kövek álltak. 1978-ban tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála után egy évig Tompa Gyula vezette a klinikát megbízott igazgatóként.

1979-től Pintér József lett a klinika igazgatója. 1954-1963-ig a budapesti Urológiai Klinikán dolgozott, a Babics-iskola tanítványa. 1963-1968-ig a pécsi Urológiai Klinikán dolgozott, ahol igazgatóhelyettessé nevezték ki. Ezt követően a Miskolci Megyei Kórház főorvosa lett, ahol az országban az elsők között végeztek veseátültetést. Debreceni kinevezése után bevezette az UH-diagnosztikát, tumormarker vizsgálatokat. A Klinika műtéti repertoárja bővült a radicalis transperitonealis nephrectomiával, pyelon plasztikával, cystectomia utáni különböző vizeletdeviációs műtétekkel. A vesekövek kezelésére a perkután vesekőeltávolítást és az extrakorporális kőzúzást vezette be. Számos urológiai kézikönyv és tankönyv szerzője volt, több országos tisztséget is betöltött: elnöke volt a Magyar Urológusok Társaságának; a Magyar Urológia folyóirat főszerkesztője volt; igazgatásával a debreceni Urológiai Klinikán működött az Országos Urológiai Intézet.

1995-ben Tóth Csaba vette át az Urológiai Klinika irányítását. 1954-ben végzett általános orvosként Szegeden, majd sebészetből és urológiából is szakvizsgát tett. 23 éven keresztül dolgozott Szentesen Bugyi István tanítványaként. Klinikavezetőként, és ezt követően is legfőbb szakmai célja a Bugyi-iskola fenntartása, továbbvitele. 1984-ben hazánkban elsőként végzett percutan vesekőeltávolítást, majd több ezer műtéttel a háta mögött az endoszkópos kősebészet legnagyobb hazai szaktekintélyévé vált. 1988-1995-ig a kecskeméti urológiai osztály főorvosa volt. Az Urológiai Klinika átvétele után elsődleges célja a magas színvonalú munkához szükséges körülmények megteremtése volt. A klinika műtőblokkjának teljes felújítása megtörtént, főállású aneszteziológusokat kapott az intézet. A klinikán végzett onkológiai műtétek köre bővült: heretumor miatti retroperitonealis lymphadenectomiát, mellékvesetumorok, retroperitonealis tumorok eltávolítását, vesetumor okozta vena cava inferiorba terjedő tumorthrombus eltávolítását végezte. Hazánkban legnagyobb esetszámban végezte a radikális perinealis prostatectomiát. A perkután vesekőműtétek terén végzett tevékenysége az Urológiai Klinikát országos felső húgyúti endoszkópos centrummá emelte. Nagy számban végezte az általa kidolgozott perkután ureterolithotomiát. Számos közlemény, könyvrészlet szerzője, tankönyvek szerkesztője, 1998-ban útjára indította az Endoscopia című folyóiratot. Klinikavezetői munkásságából legbüszkébben tanítványaira gondol: hat beosztottja szerzett PhD fokozatot, hét munkatársából vált más intézetben osztályvezető főorvos, egy tanítványából klinikaigazgató.

2006-tól Flaskó Tibor vezeti az Urológiai Klinikát. Az elődei által meghonosított műtéttípusokat továbbra is rendszeresen végzi, hasonlóan magas színvonalon; ezenkívül számos új műtéttípust vezetett be, megerősítve ezzel a debreceni Urológiai Klinika eddig is ismert újító, innovatív jellegét. Az urológiai laparoszkópia legnagyobb hazai szaktekintélye, a legnagyobb számban végez laparoszkópos műtétet Magyarországon. Számos kórházban, klinikán végzett bemutató műtétet, és számos urológus látogat el a klinikánkra a technika elsajátítása céljából. Elsőként végzett hazánkban többek között laparoszkópos radicalis prostatectomiát és laparoszkópos radicalis cystectomiát. A fenti műtéteken kívül

nagy számban végez laparoszkópos technikával vesetumor resectiot, nephrectomiát, adrenalectomiát, pyelonplasticát, vesecysta resectiot, ureterlysist, húgyhólyag divertikulectomiát. A Gyermekklinika gyermeksebészeti részlegével karöltve rendszeresen végez gyermekeken is endoscopos műtétet. A laparoszkópos műtétek mellett meghonosította a klinikán a merevedési zavar miatti péniszprotézis implantációt; vizeletinkontinencia miatti műsphincter beültetést és hálóműtéteket; húgycsőszűkület miatti húgycsőplasztikát. A húgyúti kövek endoszkópos kezelése, mint a klinika egyik fő profilja továbbra is megmaradt. Perkután veseműtétek történnek a legmodernebb ultrahangos és pneumatikus kőzúzó berendezéssel és Holmium:YAG típusú lézer berendezéssel is. Perkután endoszkópia mellett ureterorenoscopos műtétek is történnek; semirigid és flexibilis eszköz egyaránt rendelkezésére áll a klinikán. Komplikált ureterkövek esetén laparoszkópos ureterolithotomiát végzünk. A hólyagtumor és a benignus prostata hyperplasia műtétes kezelése a hagyományos monopoláris resectoscop mellett bipoláris resectoscoppal is történik. Az intézet minden részlegének korszerűsítése megtörtént vezetése alatt, így a döntően kétágyas kórtermek mindegyike rendelkezik fürdőszobával. Külön endoszkópos helységet alakítottak ki a hólyagtükrözések, prosztata biopsziák és urodinámiás vizsgálatok elvégzéséhez. A legújabb generációs ESWL kőzúzó berendezéssel történnek jelenleg a külső lökéshullám kezelések, emellett új EXMI készülék áll rendelkezésre a vizeletinkontinencia fizioterápiás kezelésére. 2009-ben Varga Attila irányításával Andrológiai Centrum alakult a klinikán. Jelenleg három andrológus műveli a férfigyógyászat széles spektrumát a korszerű diagnosztikától a laparoszkópos és mikrosebészeti műtétekig. 2010-ben harmadik alkalommal került megrendezésre Debrecenben a Magyar Urológusok Társaságának Kongresszusa. A hazai és nemzetközi szakmabeliek előadásait, bemutatóműtéteket nagy érdeklődés övezte. A klinika magyar és angol nyelvű graduális és posztgraduális oktatást is végez. A tananyag elméleti részének átadása mellett kiemelt hangsúlyt kap a gyakorlati oktatás.

A Debreceni Egyetem Urológiai Klinika 2014. szeptember 12-én tartotta jubileumi emlékülését, melyen szép számmal jelentek meg a budapesti, pécsi és szegedi Urológiai Klinika munkatársai mellett az ország megyei és városi kórházaiban dolgozó kollégák, valamint a debreceni társklinikák képviselői. A tudományos előadásokat Varga Attila kezdte, aki az Urológiai Klinika történetét, meghatározó személyiségeit, legnagyobb pillanatait mutatta be. Az elmúlt 40 év történéseiről más nem is számolhatott volna be autentikusabban, hisz az orvosi karból egyedüliként neki volt lehetősége személyesen is részt venni a klinika munkájában a kezdetektől.

A második előadást a klinika korábbi igazgatója, Tóth Csaba tartotta „Endoscopos vesekősebészet" címmel. A vese- és ureterkövek miatt korábban végzett nagy feltárásos műtéteket a Magyarországon 1984-ben általa bevezetett perkután vesekőműtétek tették elavulttá. A nyílt műtéttel ellentétben az endoszkópos beavatkozás kis – egy cm-es metszésből elvégezhető, recidív kőbetegség esetén a műtét többször is ismételhető. Az előadó saját anyagán demonstrálta, hogy a percutan technikával komplikált öntvénykövek, egy ülésben kétoldali vesekövek is eltávolíthatók; a beavatkozás patkóvesében, gyermekeken és terhes nőbetegen is elvégezhető.

A következő előadó a klinika jelenlegi intézetvezetője, Flaskó Tibor volt, előadásának címe „A laparoszkópia szerepe az urológiai sebészetben" volt. Ő is saját anyagán mutatta be a technika urológiában betöltött szerepét, a betegek számára nyújtott előnyeit. 2013-ig klinikánkon 2251 laparoszkópos műtét történt felnőtt betegen és 53 gyermeken. A műtétek legnagyobb része onkológiai indikációval történt, többek közt 1001 radicalis prostatectomia, 272 nephrectomia és 165 vesetumor resectio tapasztalatait mutatta be.

Farkas Antal a felső húgyúti szűkületek laparoscopos megoldásairól tartott előadást. A klinikán végzett 35 retroperitoneoscopos és 98 transzperitonealis laparoscopos pyelonplasztika adatainak feldolgozása alapján a műtét eredményessége 96%, ami a tankönyvi adatokat nemcsak eléri, hanem meg is haladja. Berczi Csaba a radicalis prostatectomiák onkológiai eredményességéről beszélt. Három műtéttípus – a perinealis-, retropubikus- és laparoscopos radicalis prostatectomia – eredményeit mutatta be. 1996 és 2013 között a fenti műtétekből az Urológiai Klinikán 1695 történt. Az utánkövetés során biokémiai progresszió 14,6%-ban, lokális recidiva 3,8%-ban, távoli áttét 2%-ban fordult elő. Szegedi Krisztián a vesetumorok sebészi kezeléséről számolt be. Vese tumor miatt 2000 és 2013 között végzett 1069 műtét eredményeiről számol be, melynek 62%-a radicalis nephrectomia, 14%-a laparoscopos radicalis nephrectomia, 13%-a vesetumor resectio, 11%-a laparoscopos vesetumor resectio volt. Az elmúlt évek trendjeit jól szemlélteti, hogy míg 2000-ben a rezekciós és radikális típusú műtétek aránya 1/5 volt, addig 2013-ban már 4/5 volt.

A férfi vizeletinkontinencia sebészi kezeléséről Lőrincz László tartott előadást. Az akaratlan vizeletvesztés férfiaknál ritka, leggyakrabban iatrogén okokra vezethető vissza. Az utóbbi években a kezelés területén jelentős előrelépés történt. Már hazánkban – klinikánkon is elérhetők az enyhébb vizeletinkontinencia esetén alkalmazott fix és állítható szalagok, valamint a súlyos panaszoknál használt műsphincterek. Benyó Mátyás a mikrosebészet andrológiai alkalmazásáról számolt be. A mikroszkóp segítségével végzett andrológiai műtétek (varikokelectomia, micro TESE, MESA, vaso-vasostomia, hereresectio) hazánkban a Semmelweis Egyetem Urológiai Klinikáján kívül jelenleg a Debreceni Egyetem Urológiai Klinikáján érhetők el. A technika Magyarországon egészen új, de a kezdeti eredmények már előrevetítik a módszer jövőben várható kiváló hatékonyságát.

A jövőbeni célok között szerepel a klinika radikális onkológiai műtétek, laparoszkópos műtétek és endoszkópos vesekőműtétek terén megszerzett elismertségének, tekintélyének megtartása, továbbfejlesztése, a magas színvonalú oktató és tudományos tevékenység folytatása, valamint az évről évre megjelenő legújabb innovációk megismerése, alkalmazása és beépítése a mindennapi klinikai gyakorlatba.